

UDLÅNS- REDEGØRELSE

Redegørelse om udviklingen i kreditmulighederne i
Danmark

FEBRUAR 2018

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Sammenfatning.....	4
2. Udviklingen i kreditinstitutternes samlede udlån	5
3. Udviklingen i erhvervsudlån.....	11
4. Virksomhedernes adgang til kredit.....	14
5. Renter på erhvervslån	19
6. Virksomhedernes brug af alternativ finansiering	22
7. Udviklingen i udlån til husholdninger.....	27

1. SAMMENFATNING

I 2017 er udlånet til husholdninger og erhverv samlet set steget med 1,2 pct., hvilket dækker over et øget realkreditudlån, mens udlån fra pengeinstitutterne er faldet. Dette mønster gælder for både udlånene til erhverv og til husholdninger.

Den samlede stigning i udlånet i 2017 er primært drevet af stigende udlån til husholdningerne. Udlånene til husholdningerne er således samlet set steget 2 pct., mens udlån til erhverv samlet set er steget knap 0,2 pct. inklusiv en stigning i udstedelsen af erhvervsobligationer på 1,3 pct.

I 4. kvartal 2017 har ca. 60 pct. af virksomhederne i Dansk Industris Virksomhedspanel givet udtryk for, at finansieringssituationen enten er god eller meget god, mens 15 pct. mener, at den er dårlig eller meget dårlig. Dermed er tilfredsheden faldet en smule i sidste del af 2017. Det skal dog ses i lyset af, at tilfredsheden i 2. kvartal 2017 var på det højeste niveau set i undersøgelsen, der går tilbage til 2011.

Nationalbankens kvartalvise udlånsundersøgelse peger på, at kreditcheferne i penge- og realkreditinstitutter ikke forventer ændringer i kreditstandarden i 1. kvartal 2018. Denne forventning følger efter syv kvartaler med faktiske lempelser i standarderne. Kreditcheferne, særligt fra realkreditinstitutterne, forventer samtidig en positiv udvikling i efterspørgslen efter erhvervslån fra både eksisterende og nye kunder.

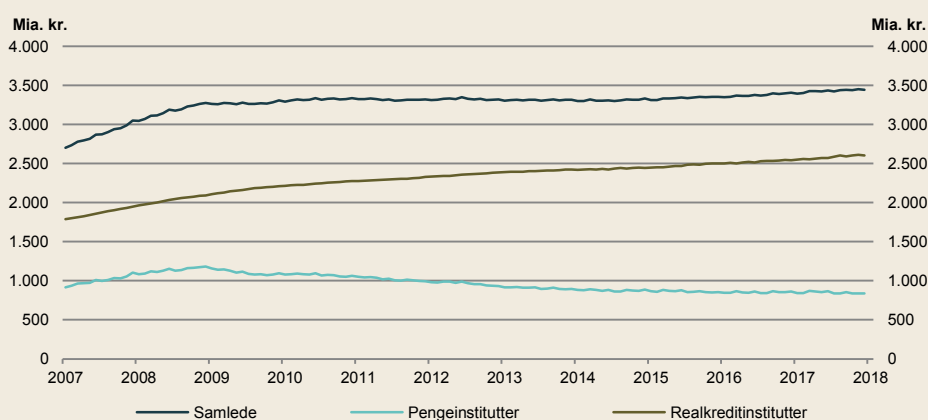
Regeringen har med virkning fra 1. januar 2018 indført nye retningslinjer for boliglån i husstande med høj gæld. Retningslinjerne har til formål at understøtte et mere robust og balanceret boligmarked, hvor udbredelsen af de mere risikobetonede lån begrænses i forhold til husstande med høj gæld. Dette kommer i forlængelse af, at der i efteråret 2015 blev indført et krav om 5 pct. egenfinansiering ved køb af ejerbolig.

Regeringen har desuden i november 2017 sammen med Dansk Folkeparti og Radikale Venstre indgået en politisk aftale om en erhvervs- og iværksætterpakke. Blandt initiativerne er fra 2019 oprettelsen af en aktiesparekontoordning og et investorfradrag, som skal styrke danske virksomheders adgang til finansiering.

2. UDVIKLINGEN I KREDITINSTITUTTERNES SAMLEDE UDLÅN

I 2017 har der været en fremgang i det samlede nominelle udlån til husholdninger og erhverv, jf. figur 2.1. Fremgangen er drevet af øgede realkreditudlån, mens udlånet fra pengeinstitutter er faldet. Således endte det samlede udlån i december 2017 på godt 3.400 mia. kr., hvilket er en fremgang på 1,2 pct. sammenlignet med december 2016.

Figur 2.1 Udvikling i samlet udlån til husholdninger og erhverv

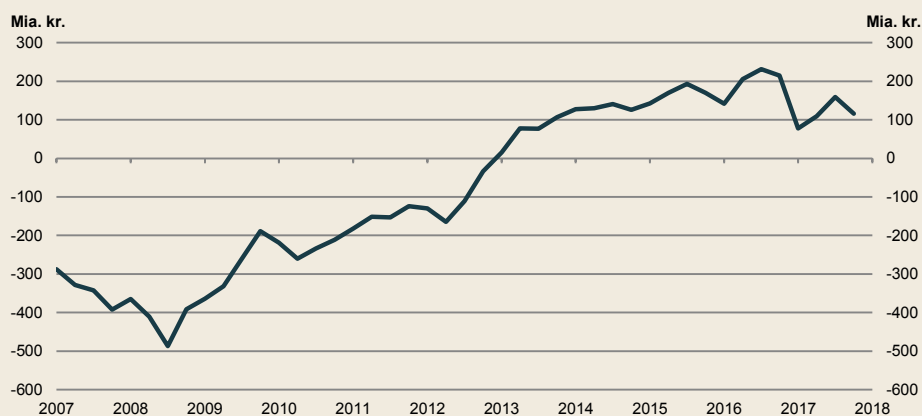
Anm.: Figuren viser det samlede udlån til husholdninger og ikke-finansielle virksomheder opgjort på månedsbasis fordelt på udlån fra pengeinstitutter og realkreditinstitutter.

Kilde: Nationalbanken

Siden udlånet fra pengeinstitutter toppede i december 2008, er pengeinstitutternes udlån faldet med 344 mia. kr., hvilket svarer 29 pct. af udlånet ultimo 2008. Dette fald mere end modsvares af en stigning i realkreditinstitutternes udlån på 513 mia. kr., der svarer til en vækst på knap 24 pct., i samme periode.

Det faldende udlån blandt pengeinstitutterne har, sammen med de stigende indlån fra husholdninger og erhverv, bidraget til at vende et konstant indlånsunderskud i perioden 2005-2013 til et overskud på 116 mia. kr. ultimo 2017, jf. figur 2.2. Siden marts 2013 har der været indlånsoverskud, hvormed institutterne samlet set ikke i dag er afhængige af ekstern funding.

Figur 2.2: Pengeinstitutternes indlånsoverskud

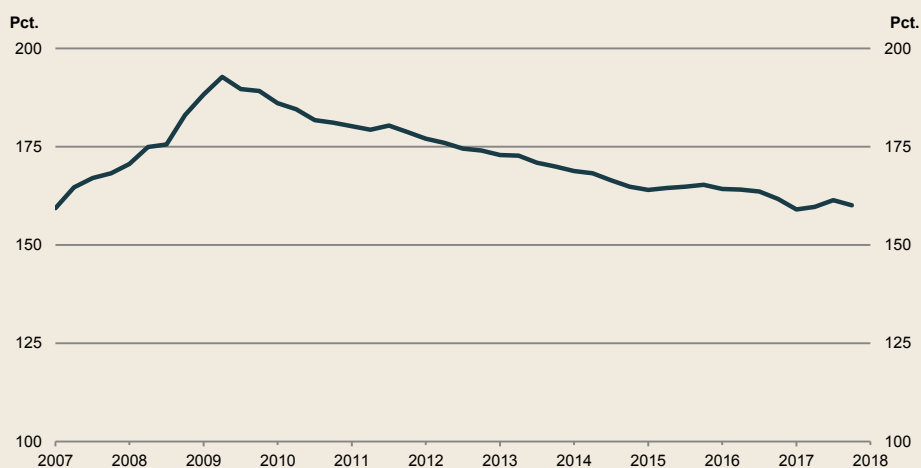
Anm.: I september 2013 forekommer et databrud, som skyldes forbedrede dataindberetninger til Nationalbankens MFI-statistik. Se: http://www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2014/03/Nyogmere_KVO1_2014.pdf Da de forbedrede dataindberetninger primært fører til forskydninger mellem sektorerne, er det muligt at sammenligne det aggregerede indlånsoverskud over tid. Indlånsoverskuddet er opgjort som alle sektors (ekskl. MFI-sektorens) samlede indlån i danske banker (inkl. deres udenlandske filialer) fratrukket deres udlån. Ud- og indlån er korrigeret for repo-forretninger (lån og indskud med sikkerhed i værdipapirer), da de generelt er mere volatile end almindelige ind- og udlån, og fordi formålet med at indgå aftalerne ofte er at tage positioner i værdipapirer snarere end egentlig ind- og udlånsaktivitet.

Data er opgjort kvartalvist indtil september 2013, hvorefter der anvendes 3-måneders glidende gennemsnit.

Kilde: Nationalbanken

Det samlede udlån til husholdninger og erhverv er de seneste kvartaler stabiliseret målt som andel af BNP. Dette følger efter en længere periode med betydelige fald, mest markant i årene 2011-2014 og mere beskedent 2014-2016, jf. figur 2.3. Dette er primært drevet af, at udlånsvæksten i denne periode har været beskedent, mens der har været højere vækst i BNP. Det samlede udlån, målt som andel af BNP, lå ultimo 2017 på niveau med 2007.

Figur 2.3: Samlet udlån til husholdninger og erhverv i pct. af BNP

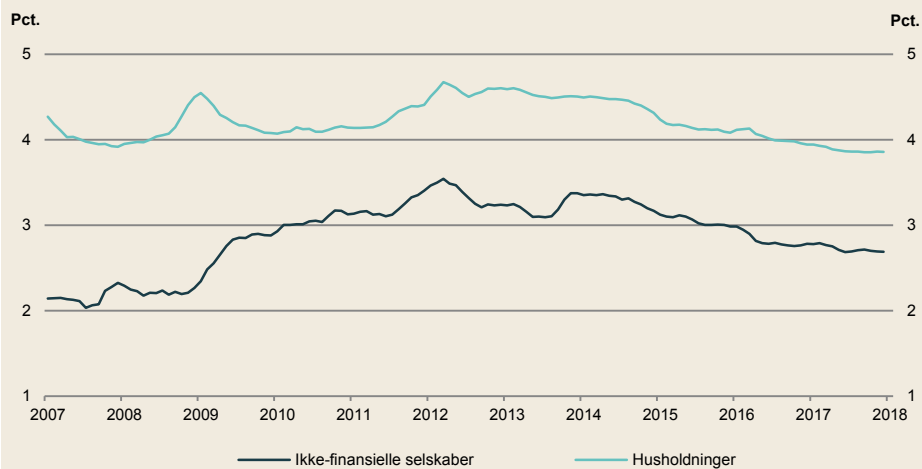
Anm.: Figuren viser de månedlige udlån som andel af BNP. BNP er opgjort kvartalvist i løbende priser normeret til årsbasis, og udlånsserien er beregnet som månedligt gennemsnit for hvert kvartal. Det samlede udlån er her opgjort som penge- og realkreditinstitutternes samlede udlån til ikke-finansielle selskaber og husholdninger i Danmark.

Kilde: Nationalbanken, Danmarks Statistik samt egne beregninger

Rentemarginalen for husholdninger er i dag lavere end i 2007, mens den for ikke-finansielle selskaber er højere end i tiden før den finansielle krise. Rentemarginalen for ikke-finansielle selskaber er imidlertid fortsat betydeligt lavere end for husholdninger.

I ovenstående figur er de såkaldte repo-lån inkluderet i beregningen af rentemarginalen. Repo-lån er en type lån, der hovedsageligt anvendes af større virksomheder, og som er kendetegnet ved, at der stilles sikkerhed i værdipapirer ved optagelse af lånet. Det betyder, at risikoen for pengeinstitutterne er lavere end ved bevilling af andre ikke-sikrede lån. Ekskluderes repo-forretninger fra opgørelse, er rentemarginalen for ikke-finansielle selskaber knap 0,05 pct.point højere, mens den er uændret for husholdninger.

Figur 2.4: Udviklingen i pengeinstitutternes rentemarginal

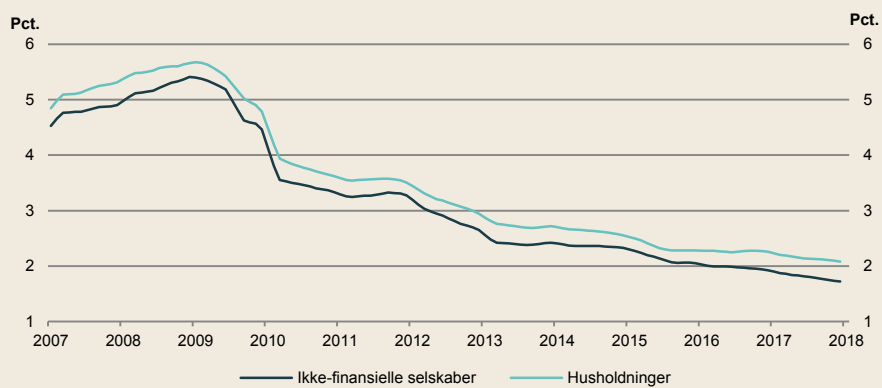
Anm.: Rentemarginalen er summen af pengeinstitutternes indlåns- og udlånsmarginale. Indlånsmarginale er forskellen mellem det, pengeinstitutterne får, når den deponerer indlån i Nationalbanken, og det pengeinstitutterne betaler til kunderne. Udlånsmarginale er forskellen mellem den rente, pengeinstitutterne betaler for at låne penge i fx Nationalbanken, og den rente kunderne betaler for lånet.

Data er opgjort som 3-måneders glidende gennemsnit.

Kilde: Nationalbanken

Den gennemsnitlige effektive rente inkl. bidrag på realkreditlån er faldet det seneste år for både husholdninger og ikke-finansielle selskaber, jf. figur 2.5. Den effektive rente for ikke-finansielle selskaber på 1,7 pct. i december 2017 er fortsat lavere end for husholdninger, der betaler 2,1 pct.

Figur 2.5: Effektive renter (inkl. bidrag) på realkreditlån

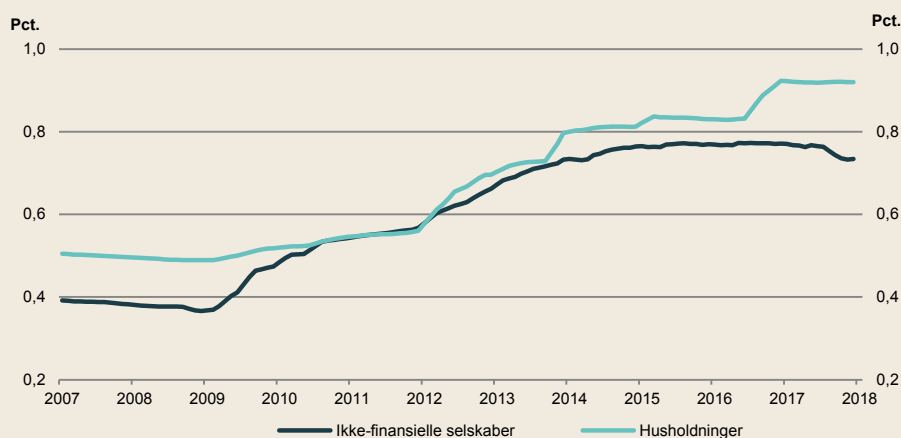
Anm.: Den effektive rente dækker over kontantlånsrenten og administrationsbidraget (bidragssatsen). Kontantlånsrenten omfatter kuponrente og kurstab (kursgevinst) ved udstedelsen af de bagvedliggende obligationer. Både eksisterende ud- og indlån (udestående forretninger) og nye ud- og indlånsaftaler indgået i en given måned (nye forretninger) er inkluderet i udregningen af den effektive rente.

Data er opgjort som 3-måneders glidende gennemsnit.

Kilde: Nationalbanken

Den effektive rente på realkreditlån påvirkes af bidragssatsen, som for både ikke-finansielle selskaber og husholdninger er steget siden ultimo 2008, jf. figur 2.6. Der har været en nogenlunde parallel stigning i bidragssatsen for ikke-finansielle selskaber og husholdninger i en lang årrække. Siden medio 2016 er der dog opstået et gab mellem de to. Mens ikke-finansielle selskaber siden medio 2016 har oplevet relativt uændrede bidragssatser, steg husholdningernes bidragssatser betydeligt medio 2016, hvilket formentlig kan tilskrives virksomhedernes muligheder for at forhandle bidragssatserne.

Figur 2.6: Bidragssatser på realkreditlån

Anm.: Totalkredits annoncerede bidragsstigninger trådte i kraft per 1. juli 2016.

Data er opgjort som 3-måneders glidende gennemsnit.

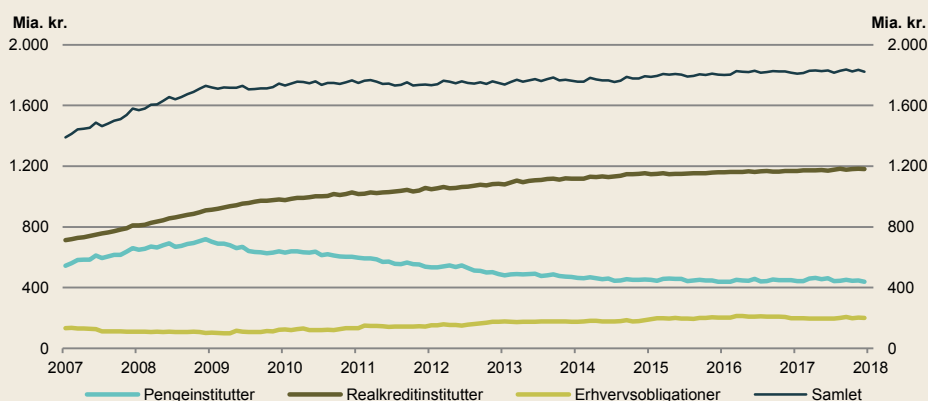
Kilde: Nationalbanken

3. UDVIKLINGEN I ERHVERVSUDLÅN

Det samlede udlån til danske ikke-finansielle selskaber samt personligt ejede virksomheder inkl. udlån via erhvervsobligationer er over det seneste år steget med godt 5 mia. kr. og udgør i december 2017 i alt godt 1.800 mia. kr., jf. figur 3.1. Det svarer til en stigning på knap 0,2 pct.

Den største absolutte stigning i udlånet til erhverv stammer fra realkreditinstitutterne, der i december 2017 udlånte for knap 1.200 mia. kr., hvilket svarer til en stigning på godt 1 pct. sammenlignet med året før. Udstedelsen af erhvervsobligationer steg med knap 1,3 pct. til godt 200 mia. kr., mens udlånet fra pengeinstitutter faldt med godt 2,1 pct. til 440 mia. kr.

Figur 3.1: Udlån til erhverv samt udstedelse af erhvervsobligationer

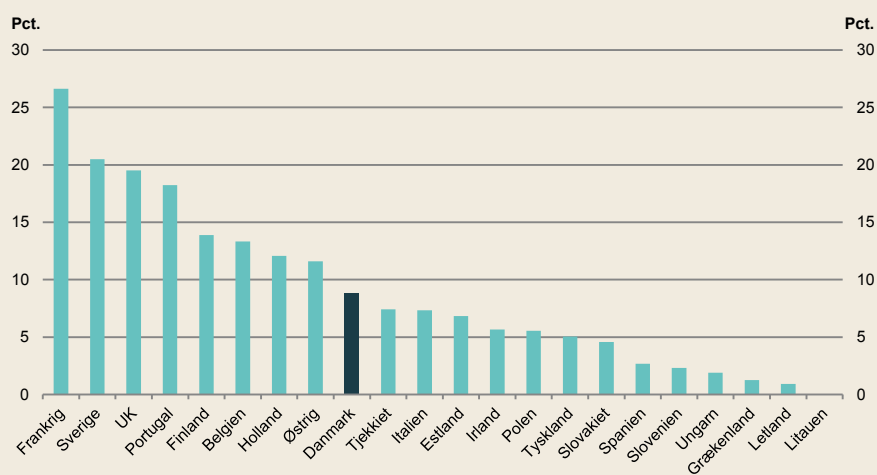
Anm.: Der ses bort fra udlån til pensionskasser, forsikringselskaber m.fl. I det samlede udlån til erhverv indgår omfanget af erhvervsobligationer udstedt af danske virksomheder. Erhvervsudlånet er inkl. personligt ejede virksomheder. Personligt ejede virksomheder er ikke en del af erhvervssektoren (ikke-finansielle virksomheder) i Nationalbankens definition.

Data er opgjort månedligt.

Kilde: Nationalbanken og egne beregninger

Til trods for, at anvendelsen af erhvervsobligationer i Danmark ligger på et relativt højt niveau historisk, er den stadig beskednen i international sammenhæng, jf. figur 3.2. I flere af de lande, Danmark normalt sammenlignes med, benyttes erhvervsobligationer således i højere grad som finansieringsinstrument end i Danmark.

Figur 3.2: Erhvervsobligationer, udestående ift. BNP, 2016

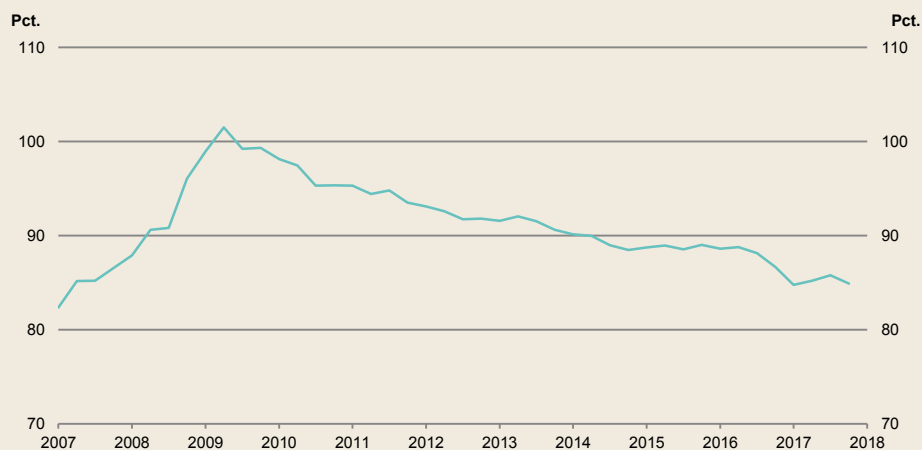

Anm.: Figuren viser udestående udstedelser af erhvervsobligationer fra virksomheder i udvalgte europæiske lande i december 2016.

Kilde: ECB

Det samlede erhvervsudlån udgjorde i 4. kvartal 2017 85 pct. af BNP og er således faldet med knap 2 pct.point siden 4. kvartal 2016, jf. figur 3.3. Som andel af BNP er erhvervsudlånene dermed tæt på niveauet primo 2007. Den aftagende tendens de seneste år skyldes primært, at BNP er vokset.

Figur 3.3: Erhvervsudlån (inklusive erhvervsobligationer) i pct. af BNP

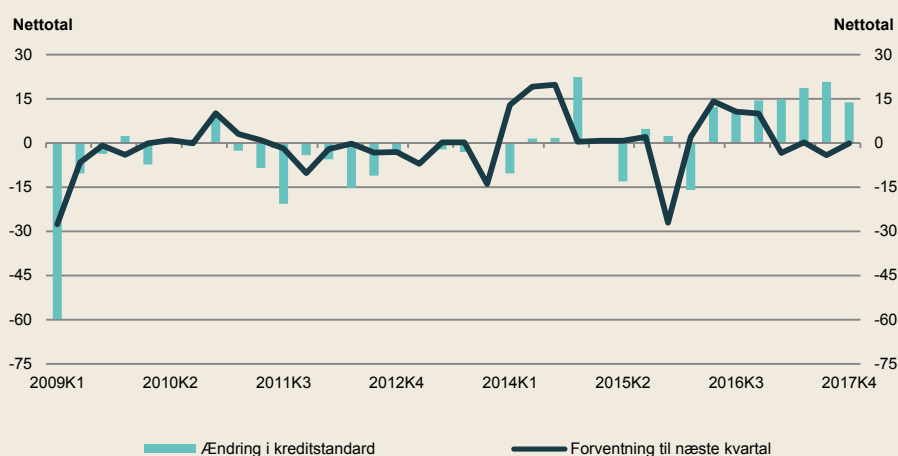
Anm.: Figuren viser de månedlige udlån som andel af BNP. BNP er opgjort kvartalvist i løbende priser normeret til årsbasis, og udlånsserien er beregnet som månedligt gennemsnit for hvert kvartal. Det samlede udlån er her opgjort som penge- og realkreditinstitutternes samlede udlån til ikke-finansielle selskaber og husholdninger i Danmark.

Kilde: Nationalbanken, Danmarks Statistik samt egne beregninger

4. VIRKSOMHEDERNES ADGANG TIL KREDIT

Nationalbankens udlånsundersøgelse for 4. kvartal 2017 viser, at kreditpolitikken er lempet over for erhverv de seneste tre kvartaler til trods for primært neutrale forventninger til de samme tre kvartaler, jf. figur 4.1. Forventningerne til 1. kvartal 2018, rapporteret ultimo 2017, peger fortsat i retning af mere neutrale forventninger til udviklingen i kreditklimaet.

Figur 4.1: Udvikling i pengeinstitutternes og realkreditinstitutternes kreditpolitik for udlån til erhverv

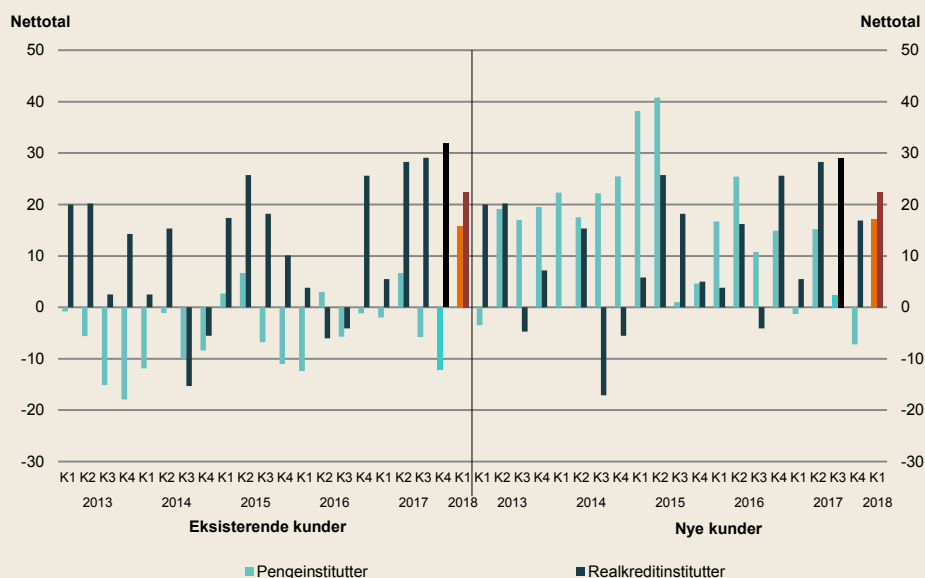
Anm.: Spørgeskemaet er udarbejdet af Nationalbanken på baggrund af besvarelser fra kreditchefen i de største danske penge- og realkreditinstitutter. Svarerne vægtes efter instituttets udlån til erhverv til et samlet nettotal for hvert kvartal. Negativt (positivt) tal betyder, at kreditpolitikken er strammet (lempet).

Forventningen til næste kvartal skal eksempelvis fortolkes som følger: I 2. kvartal 2017 viser kurven for "forventning til næste kvartal" niveauet 0. Det betyder, at kreditcheferne gennemsnitligt forventede, at serien "ændring i kreditstandard" ville ligge på 0 i 3. kvartal 2017. Da de i 3. kvartal 2017 så blev spurgt om de faktiske ændringer, gav de i gennemsnit udtryk for, at der var sket lempelser.

Kilde: Nationalbankens kvartalsvise udlånsundersøgelser.

Blandt både eksisterende kunder og nye kunder har efterspørgslen efter lån det seneste år varieret på tværs af instituttyper, jf. figur 4.2. I realkreditinstitutterne berettes der om stigninger i efterspørgslen, mens det har været mere svingende hos pengeinstitutterne. Forventningerne (hhv. orange og røde søjler) i både penge- og realkreditinstitutterne er, at efterspørgslen stiger blandt både eksisterende og nye kunder i første kvartal af 2018.

Figur 4.2 Udvikling i efterspørgslen efter erhvervslån

Anm.: Spørgeskemaet udarbejdet af Nationalbanken er lavet på baggrund af besvarelser fra kreditchefer i de største danske penge- og realkreditinstitutter. Svarene vægtes efter instituttets udlån til erhverv til et samlet nettotal for hvert kvartal. Negativt (positivt) tal betyder, at efterspørgslen er faldet (steget).

Værdien for K1 2018 er den forventede udvikling i efterspørgslen efter erhvervslån, som kreditcheferne har forudsagt da de blev spurgt i K4 2017. Alle forgående værdier er udtryk for efterspørgslen i det aktuelle kvartal.

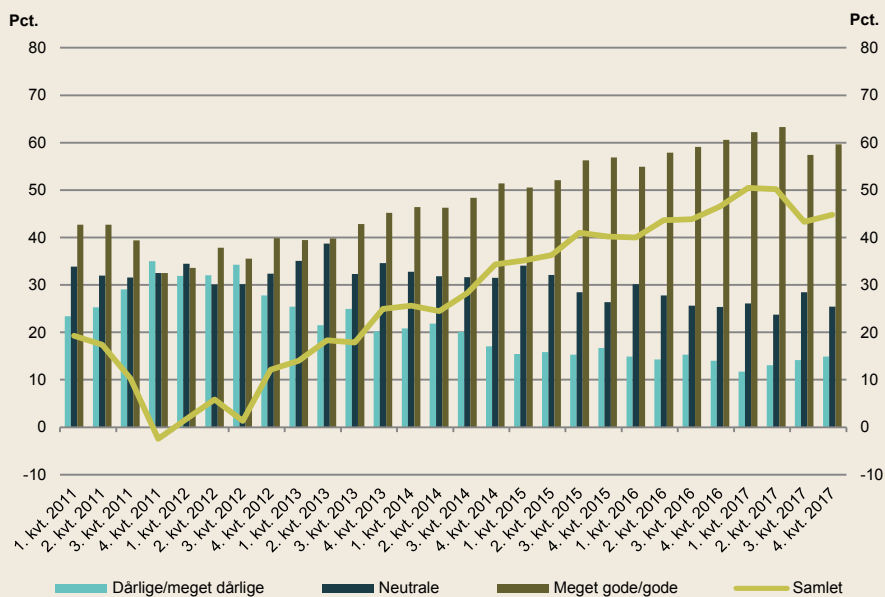
Kilde: Nationalbankens kvartalsvise udlånsundersøgelser.

Flertallet af virksomheder oplever forsat, at finansieringssituationen i Danmark er god. Andelen af virksomheder med en positiv vurdering er dog faldet en smule i 2. halvdel 2017, jf. figur 4.3.

Ifølge Dansk Industris Virksomhedspanel oplever knap 60 pct. af virksomhederne, at finansieringssituationen i 4. kvartal 2017 er god eller meget god. Dette er en smule højere end i 4. kvartal 2016, hvor andelen var 59 pct., men lavere end de to første kvartaler af 2017.

Antallet af virksomheder, der opfatter mulighederne for at skaffe adgang til finansiering som dårlige eller meget dårlige, er steget en smule i 2017, jf. figur 4.3. Niveaulet for dårlige/meget dårlige vurderinger er dog fortsat på et relativt lavt niveau set over de seneste år.

Figur 4.3 Virksomhedernes vurdering af finansieringssituationen

Anm.: Samlede vurdering er netttotal beregnet som summen af meget gode/gode = 1, neutral = 0 og dårlige/meget dårlige = -1. Antallet af respondenter ligger typisk i intervallet 4-500. Spørgsmålet til medlemmerne er: "Hvordan oplever din virksomhed mulighederne for at skaffe adgang til finansiering mht. pris og mængde?".

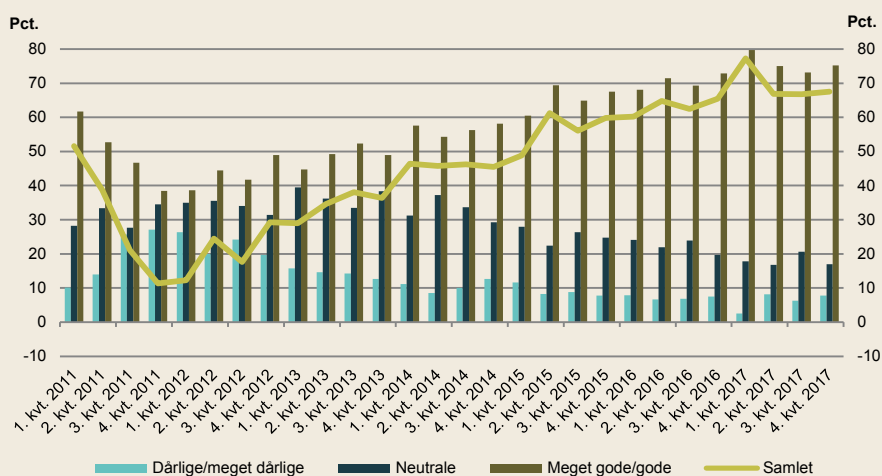
Kilde: DI Virksomhedspanel

Virksomheder med over 100 ansatte oplever generelt finansieringssituationen bedre end virksomheder med mellem én og 100 ansatte, jf. figur 4.4.

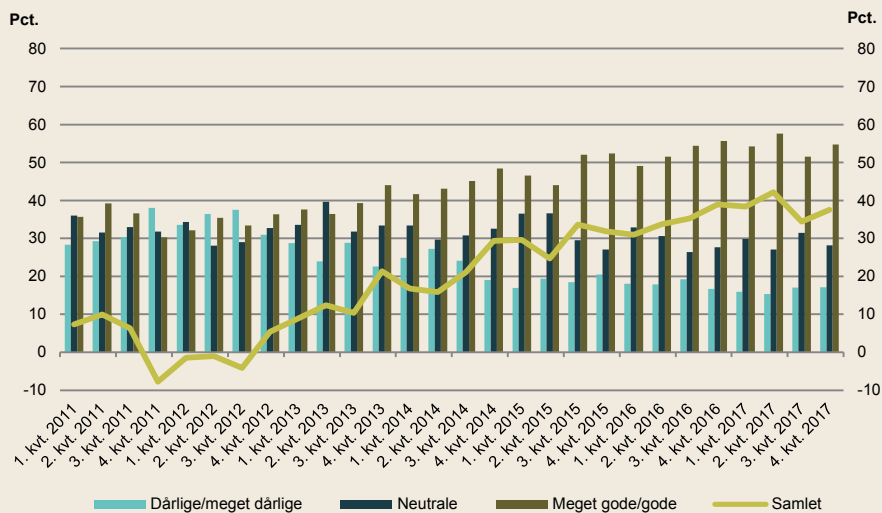
Andelen af virksomheder, der oplever finansieringssituationen som god eller meget god, er blandt større virksomheder steget med 2,4 pct.point fra 4. kvartal 2016 til 4. kvartal 2017, men er stadig 4,5 pct.point lavere end toppunktet i 1. kvartal 2017. For mindre virksomheder ses en lignende udvikling. Her toppede andelen dog i 2. kvartal 2017, og 4. kvartal 2017 ligger 0,5 pct.point lavere end 4. kvartal året før.

Figur 4.4 Virksomhedernes vurdering af finansieringssituationen efter størrelse

Flere end 100 ansatte

Mellem 1 og 100 ansatte

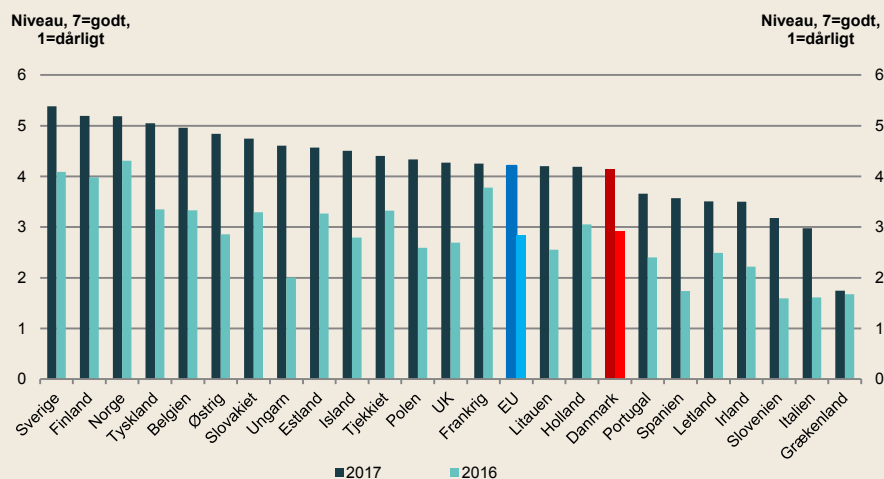

Anm.: Samlet vurdering er nettotal beregnet som summen af meget gode/gode = 1, neutral = 0 og dårlige/meget dårlige = -1. Antallet af respondenter ligger typisk i intervallet 4-500. Spørgsmålet til medlemmerne er: "Hvordan oplever din virksomhed mulighederne for at skaffe adgang til finansiering mht. pris og mængde?".

Kilde: DI Virksomhedspanel

Ser man på virksomhedernes oplevede adgang til bankfinansiering i en international sammenligning, ligger Danmark på niveau med EU-gennemsnittet, og som i de fleste andre lande har Danmark oplevet betydelig fremgang fra 2016 til 2017. Danske virksomheders vurdering ligger dog under lande Danmark typisk sammenlignes med som Sverige, Finland, Norge og Tyskland, jf. figur 4.5. Det må her bemærkes, at undersøgelsen er baseret på et mindre udsnit af virksomheder i de enkelte lande, herunder at data fra Danmark omfatter 110 virksomheder.

Figur 4.5: Virksomhedernes opfattelse af adgang til bankfinansiering

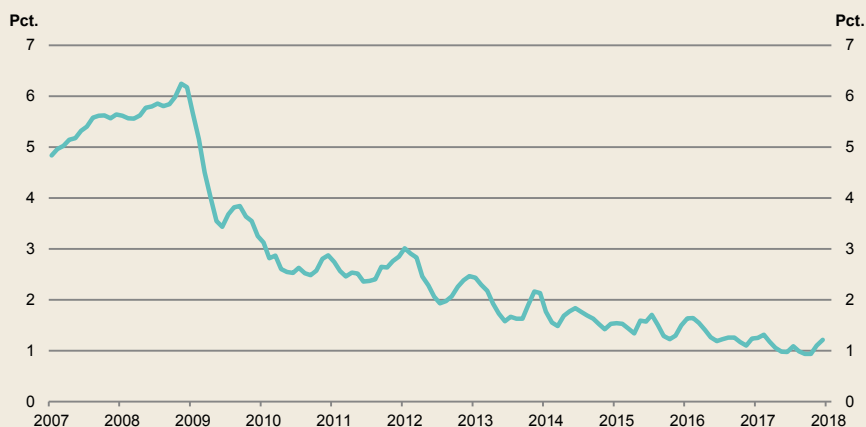
Anm.: Data stammer fra World Economic Forum (WEF), hvor virksomhederne er blevet bedt om at svare på deres opfattelse af situationen for adgang til banklån, på en skala fra 1 til 7, hvor 1 er meget dårligt, og 7 er meget godt. De adspurgte virksomheder er udvalgt, så de repræsenterer et bredt udsnit af virksomheder i forskellige størrelseskategorier. 50 pct. af de adspurgte er gengangere fra tidligere år, mens resten er nye virksomheder. I undersøgelsen fra 2015 indgår godt 14.000 virksomheder. Danmark havde 110 besvarelser i 2016.

Kilde: WEF's Global Competitiveness Report

5. RENTER PÅ ERHVERVSLÅN

Renten på pengeinstitutternes nyudlån til erhverv har været faldende over en årrække og ligger også i december 2017 betydeligt under niveauet for 2007, jf. figur 5.1. Rentefaldet er dog aftaget, og det seneste år har niveauet samlet set været stort set uændret.

Figur 5.1: Pengeinstitutternes rente på nyudlån til erhverv

Anm.: Renterne i serien er inkl. repo-forretninger. For udestående forretninger opdeles på oprindelig løbetid for både ud- og indlån. Den oprindelige løbetid for et finansielt instrument defineres som tidsrummet fra oprettelsen til det aftalte forfaldstidspunkt. For udlån er det perioden, fra et lån optages, til det er tilbagebetalt. I statistikken over nye forretninger opdeles rentesatser for udlån på rentebindingsperiode, mens rentesatser for indlån (tidsindsud) opdeles på oprindelig løbetid. Rentebindingsperiode defineres som den periode efter udlånsaftalens indgåelse, hvor renten er fast.

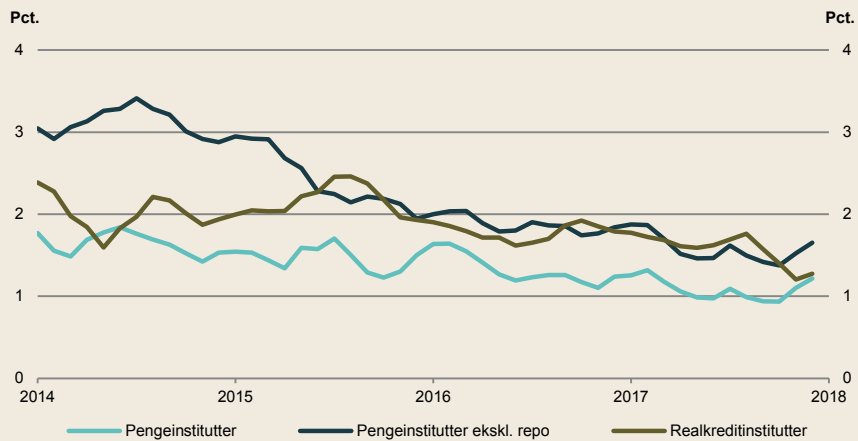
Data er opgjort som 3-måneders glidende gennemsnit

Kilde: Nationalbanken

Den lave risiko på repo-lån afspejles i renteniveauet. Derfor er det opgjorte, gennemsnitlige renteniveau for nyudlån fra pengeinstitutter højere, når repo-lån ekskluderes, jf. 5.2. Pengeinstitutters rente på nyudlån uden repo-forretninger har dog nærmet sig nyudlån inkl. repo-forretninger og var i december 2017 blot 0,4 pct.point højere. Til sammenligning var forskellen 1,3 pct.point i december 2014.

Der tages i figuren ikke højde for rentebindingsperioden på udlånet. Det bidrager til den lave udlånsrente for pengeinstitutter sammenholdt med realkreditinstitutter. Ser man fx på udlån med samme rentebinding, f.eks. et år, er renten højere i pengeinstitutter.

Figur 5.2: Pengeinstitutter og realkreditinstitutters rente på nyudlån til erhverv

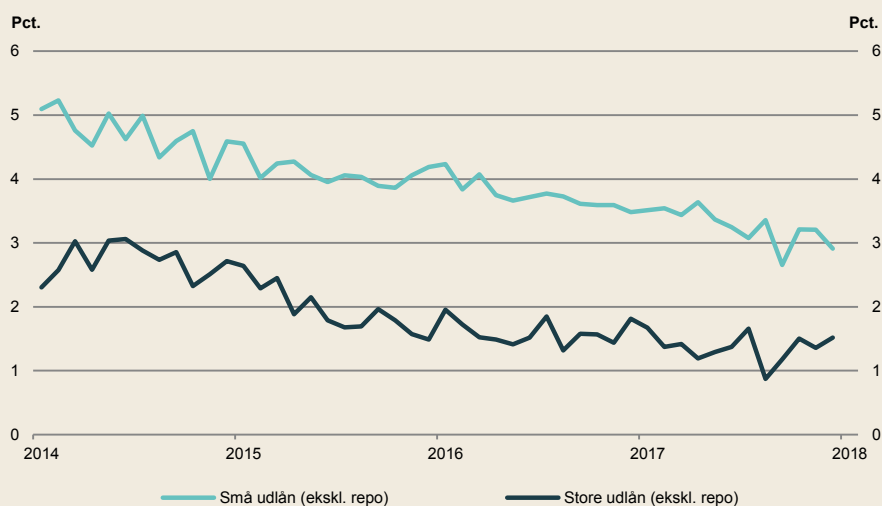

Anm.: Data er opgjort som 3-måneders glidende gennemsnit.

Kilde: Nationalbanken

Den faldende rente på pengeinstitutternes nyudlån til erhverv slår igennem for både små og store nyudlån, men den er mest markant for små lån, der fra december 2016 til december 2017 er faldet knap 0,6 pct.point, mens faldet for store lån udgjorde 0,3 pct.point, jf. figur 5.3. Renten på små nyudlån er imidlertid fortsat væsentligt højere end på store nyudlån.

Figur 5.3: Pengeinstitutternes rente på nyudlån til erhverv fordelt på små og store udlån

Anm.: Store udlån er udlån på over 7,5 mio. kr., mens små udlån er udlån på op til og med 7,5 mio. kr.

Data er opgjort månedligt.

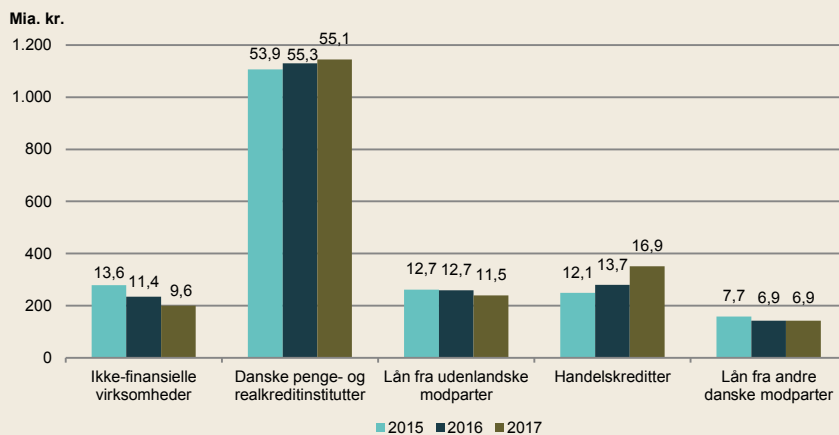
Kilde: Nationalbanken

6. VIRKSOMHEDERNES BRUG AF ALTERNATIV FINANSIERING

Virksomhedernes største kilde til finansiering er lån fra danske penge- og realkreditinstitutter, som tegner sig for lige over halvdelen af det samlede udlån til erhvervslivet, jf. figur 6.1.

Herudover anvender virksomhederne en række alternative finansieringskilder. Foruden penge- og realkreditinstitutterne kan virksomhederne finansiere sig ved lån i andre ikke-finansielle virksomheder, lån fra andre udenlandske- såvel som danske modparter og igennem handelskreditter. Sammensætningen af alternative finansieringskilder har været relativt stabil over de seneste tre år for de fleste af kilderne. Den mest bemærkelsesværdige ændring er et skifte fra ikke-finansielle virksomheder, som i perioden 2015 til 2017 er faldet fra at udgøre 13,7 til 9,6 pct., til handelskreditter, der i samme periode er steget fra 12,1 til 16,9 pct. Dette kan afspejle, at det over de senere år er blevet lettere at få handelskreditter, hvormed der er mindre behov for kreditgivning mellem virksomheder, fx mellem underleverandører og aftagere.

Figur 6.1 Virksomhedernes lån efter modpart

Anm.: Figuren bygger på data fra Nationalbankens kvartalsvise opgørelse af finansielle konti og kan derfor afvige fra MFI-statistikken, som danner grundlag for de øvrige figurer i redegørelsen. Hvert år er repræsenteret af data fra sit fjerde kvartal. Data for lån fra andre ikke-finansielle virksomheder er inklusiv koncerninterne lån. Tallene over søjlerne repræsenterer finansieringskildens andel af den samlede finansiering.

Data for hvert år er opgjort som gennemsnit af 3. kvartals måneder.

Kilde: Nationalbanken

Vækstfonden, som indgår i kategorien lån fra andre danske modparter, er en supplerende, alternativ kilde til finansiering for små og mellemstore virksomheder. Vækstfonden har en række produkter, som er målrettet finansiering af vækst og udvikling i nye, små og mellemstore virksomheder, der ikke kan opnå finansiering på markedsvilkår, jf. boks 3.

Boks 3: Vækstfondens produkter

VF Lån og Kautitioner: Vækstfonden tilbyder en række låneprodukter målrettet små og mellemstore virksomheder med sunde vækstplaner, som ikke kan få et lån i banken fx pga. utilstrækkelige sikkerheder eller egenkapital. Vækstfonden kautitionerer desuden for dele af penge- og andre finansieringsinstitutters lån, garantier og kreditter til forretningsudvikling i små og mellemstore virksomheder. Vækstfonden yder Ansvarlige lån, Vækstlån, Vækstgarantier og Vækstkautitioner, samt de mere målrettede Vækstlån til iværksættere.

Vækstlån til landbruget

Som opfølgning på aftalen Vækstplan for Fødevarer lancerede Vækstfonden i september 2014 etableringslån til landbrug i samarbejde med Landbrug & Fødevarer og Finansrådet. Etableringslån til landbrug er et særligt risikovilligt lån, som henvender sig til yngre landmænd med ambitioner om at overtage og udvikle en eksisterende bedrift. Vækstfonden administrerer også lånefonden Dansk Landbrugskapital (DLK), der yder ansvarlige lån målrettet gældsramte, men effektive landbrug.

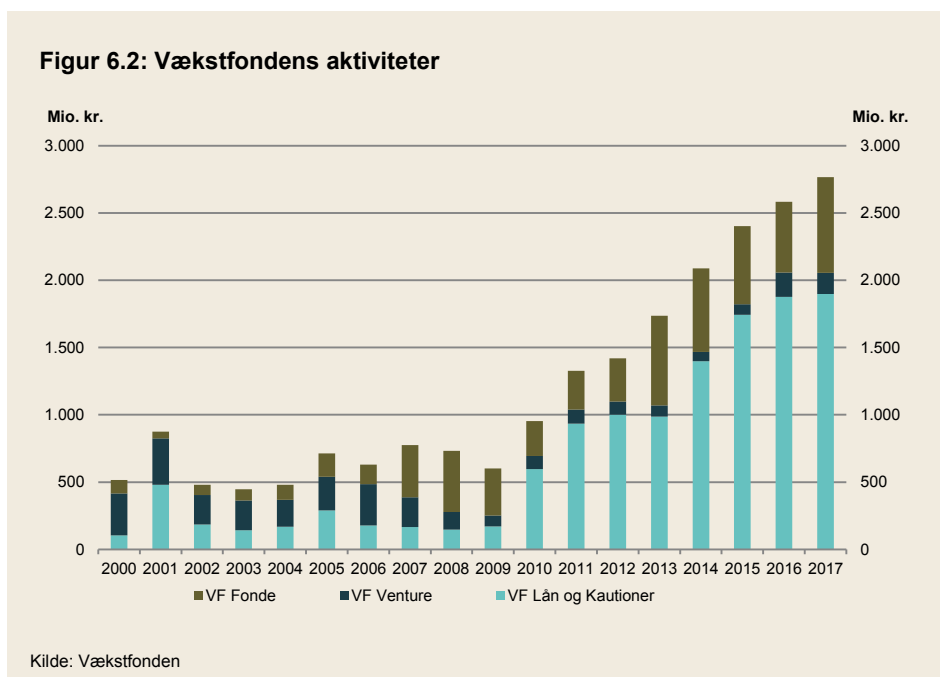
VF Venture: Vækstfonden investerer i samarbejde med andre investorer egenkapital i opstartsvirksomheder, som vurderes at have et stort vækstpotentiale, men som har vanskeligt ved at skaffe tilstrækkelig risikovillig kapital. Investeringerne foretages sammen med private investorer og andre offentlige aktører som fx innovationsmiljøerne.

VF Fonde: Vækstfonden investerer i private fonde, som derefter investerer kapitalen i virksomheder. Investeringerne i fonde sker i samarbejde med private investorer, så indsatsen er med til at understøtte opbygningen af et selv bærende marked for risikovillig kapital.

Dansk vækstkapital: Dansk Vækstkapital er et samarbejde mellem staten og danske pensionselskaber om at stille risikovillig kapital til rådighed for iværksættere samt små og mellemstore virksomheder. Dansk Vækstkapital består af to selvstændige fonde (Dansk Vækstkapital I og Dansk Vækstkapital II), der foretager kommercielle investeringer i small cap-, mid cap-, venture- og mezzaninkapitalfonde. Vækstfonden er en af investorerne bag Dansk Vækstkapital, som herforuden tæller ATP, Danica Pension, PensionDanmark, PKA, Nordea Liv og Pension, Sampension og Industriens Pension. Vækstfonden har desuden til opgave at sekretariatsbetjene de to fonde.

Danmarks grønne investeringsfond: Danmarks Grønne Investeringsfond er en selvstændig statslig lånefond, der medfinansierer investeringer, som fremmer en grøn omstilling af det danske samfund. Fonden yder lån til private virksomheder, almene boligorganisationer samt offentlige selskaber og institutioner m.v., hvis formue er adskilt fra statens, regionernes og kommunernes formue, og som har mulighed for at optage lån på det private marked. Fonden er etableret som en del af aftalen "Et grønnere Danmark" fra 2014 og sekretariatsbetjenes af Vækstfonden.

Vækstfondens samlede aktiviteter har været stigende siden 2009 og udgjorde i 2017 knap 2,8 mia. kr., heraf ca. 1,9 mia. kr. i lån og kautioner, jf. figur 6.2.

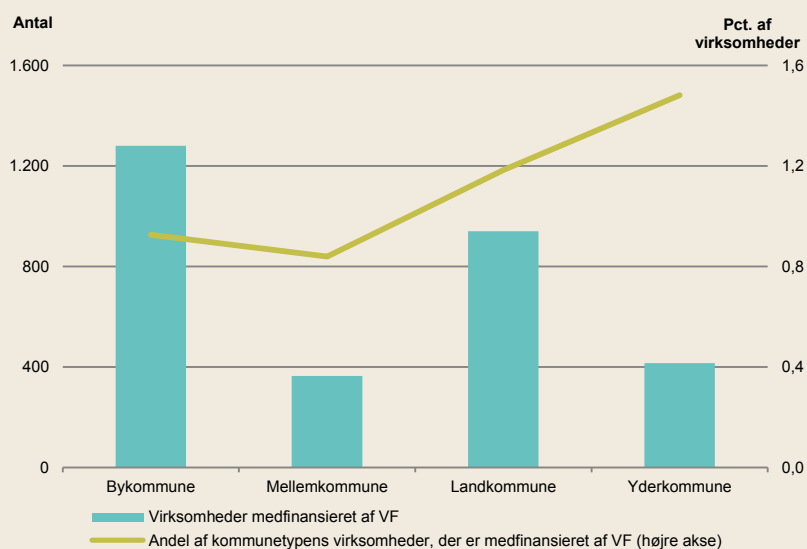

Vækstfondens aktiviteter udgør en relativt lille del af det samlede erhvervsudlån. Dette skal ses i lyset af fondens formål. Vækstfonden har således generelt til opgave at placere sig i kanten af markedet, hvor private aktører har vanskeligt ved at løfte finansieringen af ellers sunde projekter. Staten yder derfor medfinansiering til små og mellemstore virksomheder til gennemførelse af perspektivrige og risikobetonede udviklingsprojekter over hele landet gennem Vækstfonden. Det sker både gennem Vækstfondens direkte aktiviteter og gennem de fonde og fund-of-funds, der modtager finansiering fra Vækstfonden.

Vækstfondens medfinansieringer er generelt bredt fordelt over hele landet, når man ser på både antallet og andelen af virksomheder, der modtager finansiering fra Vækstfonden, jf. figur 6.3.

Yder- og landkommuner er overrepræsenterede, når man sammenholder fordelingen af Vækstfondens aktivitet med, hvordan det generelle private erhvervsliv fordeler sig.

Figur 6.3: Kommunal opdeling af vækstfondens aktiviteter i 2013-2017

Note: I figuren gives en oversigt over Vækstfondens samlede aktiviteter, herunder aktiviteterne i Dansk Vækstkapital. I opgørelsen indgår virksomheder, der har modtaget finansiering gennem produkter, som Vækstfonden har haft mandat til at yde i den senest opgjorte 5-årige periode fra 2013-2017. Det drejer sig således både om Vækstfondens låne-, garanti- og kautionsprodukter, direkte venturekapitalinvesteringer og fondsinvesteringer inkl. investeringer foretaget af Dansk Vækstkapital. For så vidt angår investeringer foretaget i fonde indgår danske virksomheder, der har modtaget finansiering fra fondene, i opgørelsen. Virksomheder, der måtte have modtaget finansiering gennem mere end et produkt eller i flere om-gange gennem samme produkt er kun talt med en gang i opgørelsen.

Data for samlet antal virksomheder i kommunetyperne er opgjort som antallet i 2015.

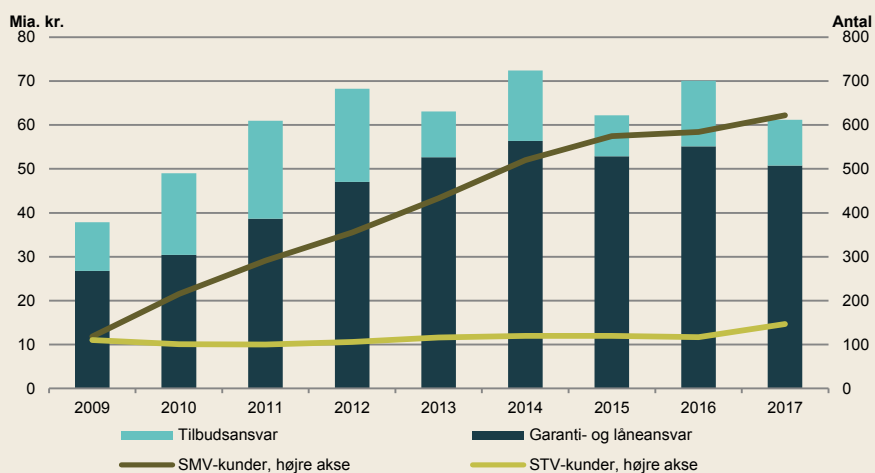
Kilde: Vækstfonden

Vækstfonden har medfinansieret 416 virksomheder i yderkommuner, hvilket svarer til knap 14 pct. af Vækstfondens samlede aktivitet i perioden 2013-2017. Det skal sammenholdes med, at kun 10 pct. af de danske virksomheder i 2015 var placeret i yderkommunerne. Tilsvarende gælder for landkommuner, hvor Vækstfonden har haft godt 31 pct. af sin aktivitet i 2013-2017, og hvor 27 pct. af de private virksomheder var placeret i 2015. Det kan afspejle, at virksomheder i disse områder har vanskeligere ved at opnå lån i banker og realkreditinstitutter, fx fordi de kan have mindre gode muligheder for at stille pant for lån, og derfor i højere grad finder Vækstfondens produkter relevante.

EKF Danmarks Eksportkredit er det statslige eksportkreditinstitut. EKF har til formål at fremme danske virksomheders muligheder for eksport og internationalisering, deltagelse i den globale værdikæde og opdyrkelse af nye markeder gennem international konkurrencedygtig finansiering og risikodækning.

EKFs garanti- og låneansvar faldt fra 2016 til 2017 med lidt over 4 mia. kr. svarende til knap 8 pct., jf. figur 6.4. Tilbudsansvarsvaret er faldet med omtrent samme beløb (ca. 4,5 mia. kr.), hvilket svarer til ca. 30 pct. for denne kategori.

Figur 6.4: EKF Danmarks Eksportkredits aktiviteter

Anm.: Små og mellemstore virksomheder defineres som virksomheder med under 250 ansatte. Tilbudsansvaret er et udtryk for EKFs samlede betingede tilbud, men garantiansvaret dækker over EKFs samlede udestående af udstedte garantier. SMV står for små og mellemstore virksomheder, mens STV står for store virksomheder.

Fra og med 2017 har EKFs bestyrelse valgt, at EKFs kundetal skal opgøres inklusiv short-term genforsikringskunder, som i princippet indirekte kunder, idet de betjenes af de 4 private kreditforsikringsselskaber i Danmark. Størrelsen på disse 58 virksomheder er ikke gennemgået for 2017, men det forventes, at 8 af dem er store og resten små, hvilket er antaget i ovenstående figur.

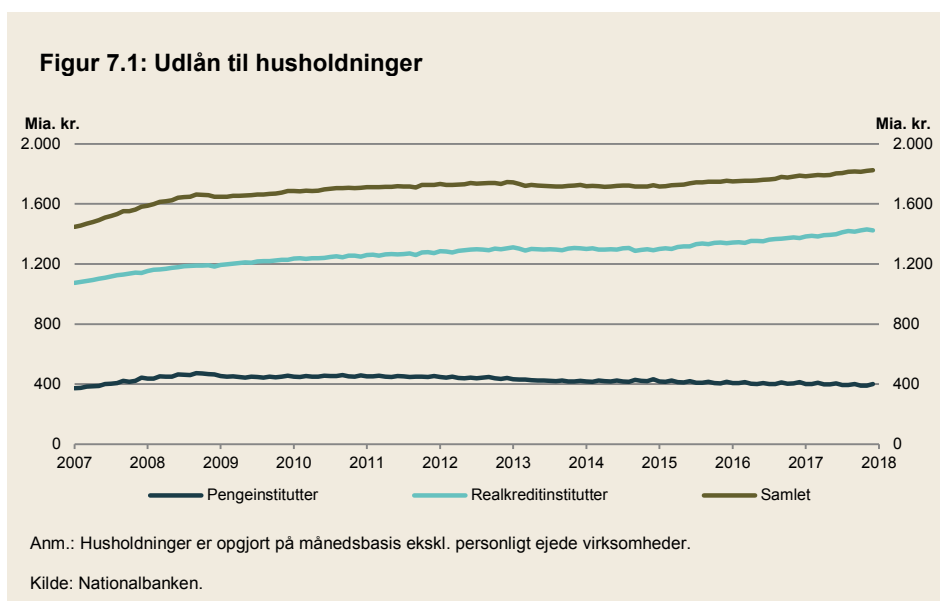
Antallet af garantier i 2015 er nedjusteret ift. sidste års udlånsredegørelse. Dette skyldes en sammenlægning af EKF og ELO, hvor EKF tidligere risikofækkede udlån fra ELO vha. garantier. Ved sammenlægningen overgik lånene til EKFs balance, og garantierne blev derfor inddraget.

Kilde: EKF Danmarks Eksportkredit

I EKFs kundegruppe er antallet af små- og mellemstore virksomheder steget fra 584 i 2016 til 622 i 2017, svarende til 6,5 pct., mens antallet af store virksomheder steg fra 117 til 147, svarende til 25 pct. vækst. Set over en længere periode viser EKF Danmarks Eksportkredits opgørelser imidlertid, at den samlede stigning i antallet af kunder primært skyldes flere små og mellemstore virksomheder i kundekredsen siden 2009.

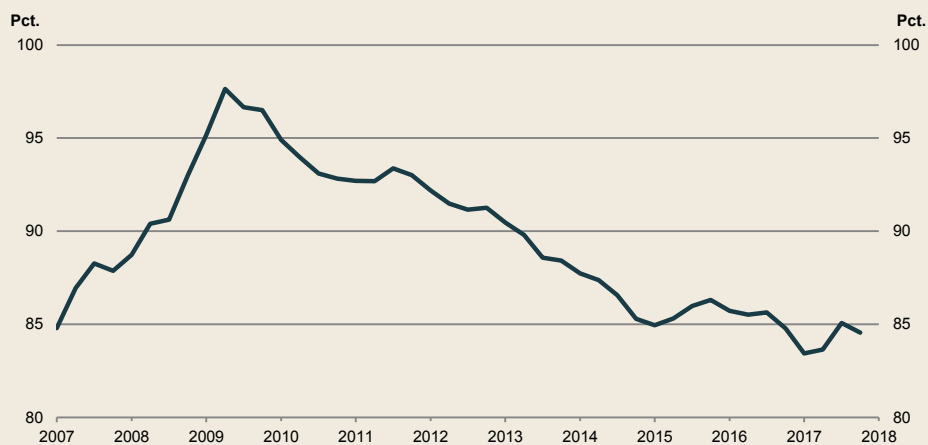
7. UDVIKLINGEN I UDLÅN TIL HUSHOLDNINGER

Det samlede udlån til danske husholdninger (ekskl. personligt ejede virksomheder) er steget med godt 37 mia. kr., svarende til godt 2 pct., fra december 2016 til december 2017, jf. figur 8.1. Det dækker over en stigning i udlånet fra realkreditinstitutter på ca. 3,7 pct., mens udlånet fra pengeinstitutter er faldet med 3,4 pct.

Udlånet til husholdninger, målt som andel af BNP, lå i 4. kvartal 2017 på knap 85 pct. og dermed lige under niveauet for 1. kvartal 2007, jf. figur 8.2.

Figur 7.2: Udlån til husholdninger i pct. af BNP

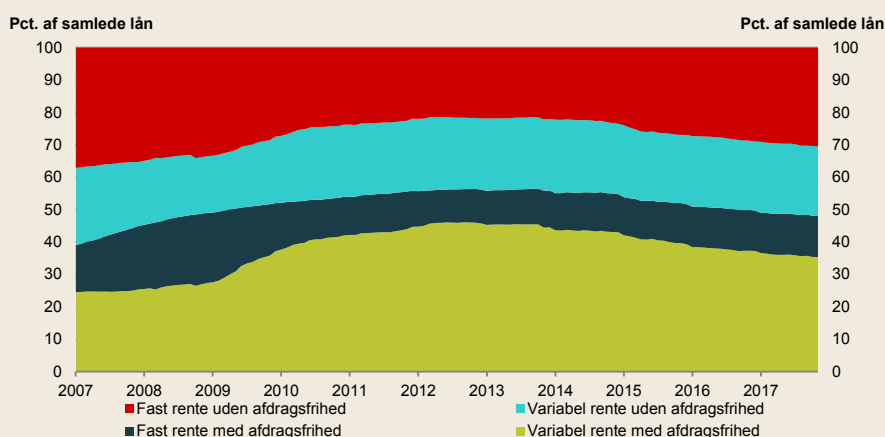
Anm.: Figuren viser de månedlige udlån som andel af BNP. BNP er opgjort kvartalvist i løbende priser normeret til årsbasis, og udlånsserien er beregnet som månedligt gennemsnit for hvert kvartal. Det samlede udlån er her opgjort som penge- og realkreditinstitutternes samlede udlån til ikke-finansielle selskaber og husholdninger i Danmark.

Kilde: Nationalbanken, Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Andelen af afdragsfrie realkreditlån er faldet i de senere år, hvilket også var tilfældet i 2017, hvor de fra at udgøre 50 pct. i december 2016 faldt til 48 pct. i december 2017, jf. figur 8.3. Andelen af afdragsfrie lån er dog fortsat højere end i 2007.

De fleste afdragsfrie realkreditlån har historisk set været ydet i kombination med variabel rente. I december 2017 udgjorde andelen af lån med variabel rente og afdragsfrihed godt 35 pct. af det samlede realkreditlån til husholdninger mod ca. 37 pct. i december 2016. Den samlede andel lån med variabel rente (med og uden afdrag) er i samme periode faldet fra ca. 59 til 57 pct., hvormed der fortsat samlet set er en beskedne bevægelse mod større konsolidering og sikkerhed om den samlede rentebetaling gennem faste renter.

Figur 7.3: Husholdningernes brug af låntyper på realkreditmarkedet

Kilde: Nationalbanken samt egne beregninger.

Som opfølgning på en henstilling fra Det Systemiske Risikoråd tog regeringen i efteråret initiativ til nye *retningslinjer for boliglån i husstande med høj gæld*. Retningslinjerne trådte i kraft 1. januar 2018.

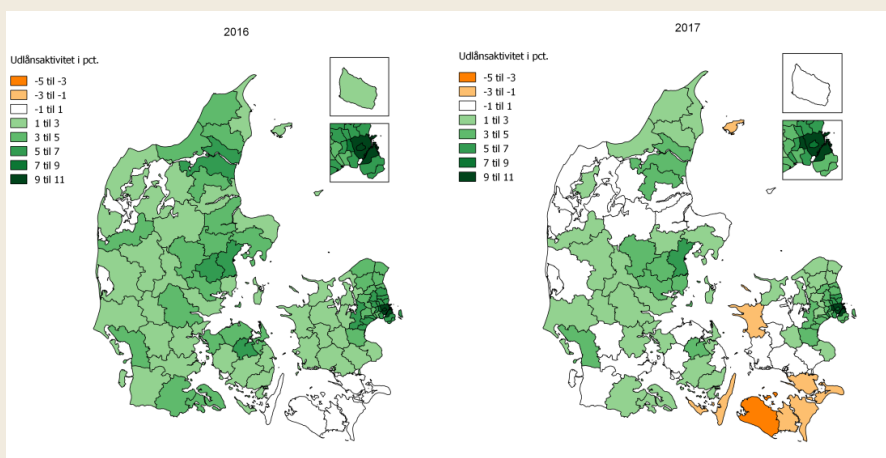
De nye retningslinjer indebærer, at husstande, der optager høj gæld på mere end fire gange husstandsindkomsten, og som kommer over 60 pct. i belåningsgrad, vil opleve begrænsninger på, hvilke realkredit- eller realkreditlignende boliglån, de kan optage. Låntagere med høj gæld og høj belåningsgrad kan dermed i udgangspunktet ikke optage lån med variabel rente med kortere rentebinding end 5 år med eller uden afdrag (dvs. fx F1-lån med eller uden afdrag) eller lån med variabel rente med rentebinding på 5 år eller mere (fx F5) og med afdragsfrihed. Alle andre typer lån er ikke omfattet af lånebegrænsningerne.

De nye retningslinjer omhandler alene, hvilke låntyper låntagere med høj gæld kan få. Der ændres ikke på mulighederne for at få boliglån, og der ændres ikke på, hvordan kreditværdigheden bliver vurderet.

I 2017 er husholdningernes realkreditlån, med sikkerhed i ejerboliger og fritidshuse, steget i 78 af landet 98 kommuner. Den største stigning er sket i Københavns Kommune, hvor realkreditudlånet er øget med 10,7 pct. eller knap 12 mia. kr. Sammenlignet med 2016 har flere kommuner oplevet en neutral udvikling eller reducerede udlån, jf. figur 7.4.

Udlånsaktiviteten er imidlertid beregnet ud fra summen af nye lån og afdragsbetalinger, hvormed væksten i udlånet skal overstige afdragsbetalingerne, for at realkreditudlånet samlet set stiger. Ser man bort fra afdragsbetalingerne, er udlånet steget i alle kommuner i 2017 bortset fra Lolland.

Figur 7.4: Realkreditinstitutternes udlånsaktivitet

Anm.: Udlånsaktiviteten defineres som nettonyudlån som andel af udestående lån.

Kilde: Nationalbanken.

UDLÅNSREDEGØRELSE

Udlånsredegørelse Redegørelse om udviklingen i kreditmulighederne i Danmark

Publikationen kan hentes på Erhvervs-
ministeriets hjemmeside: www.em.dk

Erhvervsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Telefon 33 92 33 50
em@em.dk
www.em.dk

Erhvervsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Telefon 33 92 33 50
em@em.dk